

Complexnummer: 513946

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Ruiterberg

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

513945, 513947, 513948, 513949

Woonplaats

Doorn

Gemeente

Utrechtse Heuvelrug

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdobject

Maarsbergseweg 2, 3941 MJ te Doorn

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex:

In structuur en deels in detail gaaf bewaarde buitenplaats met HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (1), POORTGEBOUW (2), JACHTHUIS (3), IJSKELDER (4). Op een top van de Heuvelrug, nabij de gemeente Maarn, werd ten oosten van de Maarsbergseweg in 1916 begonnen met de aanleg van de laatste buitenplaats van Doorn: De Ruiterberg. De opdrachtgever was J. Wilmink. Voor de gebouwen vroeg hij de Utrechtse architect J.C. Wentinck, terwijl voor de tuinaanleg de tuinarchitect P.H. Wattez werd aangetrokken. In twee jaar tijd creëerde Wattez een omvangrijke geometrische tuin, met het nog te bouwen landhuis van Wentinck als middelpunt. Het terrein werd in plateaus ingedeeld waarbij het huis zich op het hoogste plateau bevond. Ten noorden van het huis werd een korte zichtas geprojecteerd die naar het hoogste punt van de Heuvelrug binnen de gemeente Doorn liep. Aan de zuidzijde bevonden zich plateaus met rechthoekige bloemperken en rozentuinen die een symmetrische indeling kenden. De geometrische tuin werd omzoomd met bossen waardoor het geheel een besloten karakter had. In 1917 werd met de bouw van het huis begonnen. Wentinck voorzag het huis van een uitkijktoren, van waaruit een wijds uitzicht verkregen werd. Het huis is in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog verwoest. In 1950 werd op dezelfde plaats een nieuw landhuis gebouwd naar ontwerp van architect Sutherland. Na de oorlog is de tuin sterk in verval geraakt, doch wordt thans (1999) gerestaureerd. De omgrenzing komt overeen met het oorspronkelijke terreinoppervlak gemarkeerd door vier natuurstenen hoekstenen met de inscriptie 'Ruiterberg'; de noordgrens volgt de gemeentegrens tussen Doorn en Maarn, de zuidgrens wordt bepaald door een wal waar een pad langs liep.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De HISTORISCHE BUITENPLAATS DE RUITERBERG is van algemeen-, architectuur- en cultuurhistorisch belang:

- vanwege de ontstaansgeschiedenis;
- als een van de laatste gestichte grote buitenplaatsen in Nederland;
- als vrij gaaf bewaard en uniek voorbeeld van een aanleg (ca. 1918) uit het oeuvre van de tuinarchitect P.H. Watzel;
- vanwege de ensemblewaarde als onderdeel van de Stichtse Lustwarande;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang van de verschillende onderdelen van de buitenplaats.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513945

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 april 2003
Kadaster deel/nr	82809/107

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>					
Doorn	Utrechtse Heuvelrug	Utrecht					
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Maarsbergseweg	2			3941 MJ	Doorn		
Maarsbergseweg	4			3941 MJ	Doorn		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>			
Doorn	B			3611			

Omschrijving**

Omschrijving

Het in 1917 gebouwde POORTGEBOUW op V-vormige plattegrond ligt evenwijdig aan de Maarsbergseweg. Het ontwerp is van architect J.C. Wentink die voor een sobere traditionele stijl heeft gekozen. Het bakstenen gebouw bestaat uit een toren -op de punt van de V- van twee bouwlagen en een kapverdieping onder met shingles gedekte, deels uitzwenkende zadeldaken. In de gevels vier lettervormige muurankers. De toren ligt in de as van de oprijlaan die naar het huis leidt. De symmetrisch ingedeelde voorgevel heeft centraal de torenpartij met op de begane grond een rondboog poortdoorgang, daarboven een twaalfruits schuifvenster met halve luiken en een topvenster; op het dak een dakruiter onder een kort uitzwenkend tentdakje. Boven de doorgang aan de voorzijde is een natuurstenen plaque gemetseld met de naam van de buitenplaats. De beide vleugels zijn drie traveeën breed met in het midden de ingangspartij (deur met bovenlicht), die geaccentueerd is door een kleine voorsprong. De voorsprong wordt in het dak door een steekkapje bekroond, waarin een klein ruitvormig licht. Aan weerszijden van de deur een openslaand venster met roeden en luiken. De achtergevels van de vleugels kennen geen bijzondere detaillering; in de zijgevels een zij-ingang, een venster en een topvenster. Aan de achterzijde is het bouwvolume van de toren als topgevel in het gevelvlak opgenomen, waardoor de toren aan deze zijde niet als zodanig herkenbaar is. De boog van de poort is aan deze zijde in de aanzetten verfraaid met eenvoudig, geprofileerd siermetselwerk, boven de poortdoorgang een twaalfruits schuifvenster met halve luiken geflankeerd door een klein venster met ruitvormige roedenverdeling. Rechts van de poort bevindt zich een deur met bovenlicht voorzien van ruitvormige roedenverdeling; links van de poort een rondboog deur. Voor de bescherming van ondergeschikt belang zijn latere wijzigingen en aanbouwen, interieur.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het POORTGEBOUW is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als voorbeeld van een bouwtype en bouwstijl;
- als voorbeeld uit het oeuvre van de architect J.C. Wentinck;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de aanleg;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Poortgebouw

Monumentnummer*: 513947

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 april 2003
Kadaster deel/nr	82927/59

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Doorn	Utrechtse Heuvelrug	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Doorn	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Doorn	B			3225
Doorn	B			3222
Doorn	B			3581
Doorn	B			2438
Doorn	B			3221
Doorn	B			2353
Doorn	B			2358
Doorn	B			3611
Doorn	B			3582
Doorn	B			3224
Doorn	B			3223
Doorn	B			3610
Doorn	B			3199

*Omschrijving***

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Jan Wilmink uit Amsterdam kocht in 1917 een gebied met 'boschgrond, bewassen met grof dennen en ander houtgewas' ten oosten van de Maarsbergseweg van de familie Van Lynden van Sandenburg. Op dit terrein stichtte deze een buitenplaats naar ontwerp van de architect J.C. Wentinck (bebouwing) en de tuinarchitect P.H. Wattez (aanleg). De uitvoering geschiedde door de Firma Van Veldhuysen te Doorn en door F.J. Moerkoert jr. uit De Bilt (terras en trappen). Het oorspronkelijke terreinoppervlak, zoals nog aanwezig en gemarkeerd door vier natuurstenen hoekstenen met de inscriptie 'Ruiterberg', is te

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onderscheiden in een buiten- en binnenterrein. Op het BUITENTERREIN is de poortwoning, ijskelder en boerderij gesitueerd. Het terrein is verder ingericht met bossen, die als coulissenwanden van de aanleg rondom het hoofdgebouw functioneren. De voor de aanleg belangrijke elementen op dit terrein zijn enkele evenwijdig verlopende lanen (van noord naar zuid: de oprijlaan, de zichtlaan vanaf het poortgebouw in oostwaartse richting, de lindenlaan), het lanenkruis op het perceel bij de boerderij, die voor de bescherming van ondergeschikt belang is, en een grote moes- en bloementuin annex boomgaard ten noordoosten van de boerderij. In het bos ten noordoosten van het huis was de tennisbaan gesitueerd (thans overwoekerd 1999). Het BINNENTERREIN beslaat een ruitvormig perceel met een centrale hoofdas van ca. 650 meter die aan de noord- en zuidzijde door een heuveltje wordt beëindigd (noord het zogenoemde 'Ruiterbergje' en zuid 'Spitsbergen') met daartussen een in structuur en deels in detail gaaf bewaard gebleven symmetrisch opgezette terrassenaanleg, waarvan een detailontwerp uit 1918 bestaat. De hoofdas, of as van symmetrie, daar zowel de aanleg als de beplanting aan deze as gespiegeld zijn, maakt deel uit van een uitgebreid assenstelsel, zoals de Topografische Militaire Kaart uit 1927-28 duidelijk laat zien. Het uit het bos uitgespaarde terrein heeft een besloten en naar binnen gekeerd karakter; de kunstmatige opzet van de aanleg contrasteert bijzonder verrassend met het dichte omringende bos (coulissenwanden). De aanleg is verdeeld over vijf niveaus; het huis is op het hoogste deel gelegen, waardoor de grootste perspectivische werking wordt verkregen. Vanaf het huis lopen vergezichten over de aflopende aanleg in zuidwaartse richting naar het omringende landschap. De verschillende niveaus worden van elkaar gescheiden middels schuine taluds en geaccentueerd door keermuren en trappen. Het middenterrein op het vierde niveau vormt het zwaartepunt van de aanleg; deze langgerekte parterre is oorspronkelijk het meest gedetailleerd uitgevoerd (zie luchtfoto's uit 1926 en 1936); ten noorden van het middenterrein ligt het huis op eerste en tevens hoogste niveau. De ruimtelijke indeling is te onderscheiden naar de verschillende niveaus, die met gebruikmaking van de natuurlijke hoogteverschillen tot stand zijn gekomen: Het eerste niveau wordt gevormd door het huis met achterplaats/entree (noord), zonneterras (zuid) en de noordelijke punt van de ruitstructuur; het voorplein ligt op een dwarsas, die deels als oprijlaan en als zichtlaan functioneert; de driehoekige punt bestaat uit gras/heide omzoomd door coniferen, die in een golvende lijn aangeplant zijn, en in het midden oorspronkelijk een breed pad geflankeerd door rododendrons en bolacacia's (thans verwijderd 1999) eindigend bij het hoogste punt alwaar een opgeworpen heuveltje met een rondgaand pad aan de voet; zichtas van het heuveltje op het huis; het zonneterras is bestraat met flagstones van kunststeen en heeft een boogvormige uitbouw, begrensd door keermuren van natuurstenen blokken met op de twee hoeken trapjes van kunststeen. Het tweede niveau bestaat uit een smal tuindeel voor en een rechthoekig tuindeel aan weerszijden van het huis; hiervan worden de toegang en de hoeken gemarkeerd door Taxus (zuilvormig), aan de west- en oostzijde bevindt zich een trapje; het talud naar het derde niveau is beplant met heesters. Het huis ligt ten noorden van de dwarsas (deel oprijlaan), die aan de westzijde beëindigd wordt door het poortgebouw (zie onderdeel 1); vanaf het poortgebouw kon men het oude landhuis zien liggen, vanaf het huis een doorzicht in de laan in westelijke en oostelijke richting; de oprijlaan buigt na enkele tientallen meters naar links naar het voorplein. Het derde niveau is bereikbaar via twee keer twee trappen van kunststeen gesitueerd aan weerszijden van de middenas en bestaat uit een langwerpige deel verdeeld in drie tuinvakken met centraal in het middelste vak (gras) een zandstenen sokkel; de buitenste vakken (ruw grasland) kennen een aan elkaar gespiegelde beplanting van een solitaire blauwceder en diverse coniferengroepen; het talud is beplant met heesters en coniferen. Vanaf dit terras leidt een centrale brede 'statietrap' van kunststeen naar het vierde niveau gevormd door een langgerekte parterre met aan de westzijde een zicht op het jachthuisje; de dwarsas zet zich aan de oostzijde in een laan voort; langs de randen van de parterre staan geschoren Taxushagen; oorspronkelijk was deze haag het meest gedetailleerd uitgevoerd met broderies, waarvan thans Taxus en Buxus in vormsnoei resteren; talud met heesters en coniferen. Drie hellingbanen, waarvan de doorgang op de hoofdas gemarkeerd werd door een zuilek, leiden naar het aflopende vijfde niveau gevormd door de zuidelijke punt (schraal grasland) samenkomend bij het heuveltje als pendant van het noordelijke deel; het voorste deel is open met alleen langs de zijkanten boomgroepen, het smal toelopende deel is op de hoofdas voorzien van een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

beukenlaan; langs het talud loopt een halfverhard pad beplant met rododendrons, ook aan weerszijden van de punt zandpaden en oorspronkelijk een gebogen pad door akkers.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats De Ruiterberg is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als vrij gaaf bewaard en uniek voorbeeld van een aanleg (ca.1918) uit het oeuvre van de tuinarchitect P.H. Wattez;
- vanwege de monumentaal-symmetrische opzet van de aanleg die het werk van Wattez kenmerkt;
- vanwege de aanwezigheid van beplanting, onder andere een collectie bijzondere coniferen, ten tijde van de aanleg;
- vanwege het materiaalgebruik van de bouwkundige onderdelen, namelijk kunststeen;
- vanwege de landschappelijk-visuele waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513948

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 april 2003
Kadaster deel/nr	82809/154

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Doorn	Utrechtse Heuvelrug	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Doorn	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Doorn	B			3582

*Omschrijving***

Omschrijving

Aan de westzijde van de geometrische tuin ligt een JACHTHUIS uit 1916 naar ontwerp van J.C. Wentink met ommuurde tuin op het zuiden. Het op een L-vormige grondslag opgetrokken huis telt één bouwlaag onder een met riet gedekt samengesteld zadel- schilddak met overstekende dakschilden, waarop een aantal kleine vleermuisvensters zijn gezet. De gevels zijn in baksteen opgetrokken.

De zuidgevel heeft links een asymmetrisch gevormde topgevelpartij met voorsprong onder steekkap met lagere nok; op de linkerhoek een schoorsteen die door het dakschild heen steekt. Rechts van de topgevel springt de gevel terug, terwijl het dakschild de breedte van de voorsprong aanhoudt en op de rechterhoek door een houten pijler met schoren ondersteund wordt. De veranda, waar een dubbele en een enkele deur op uitkomen, grenst aan een kleine ommuurde tuin. Op de middenas van de gevel is een houten rondboogdeur geplaatst. Tegen de uiteinden van de gevel zijn muurtjes met rondboogvormige doorgangen gemetseld die aan de andere zijde op de fundering van de voormalige orangerie aansluiten. De glazen opbouw hiervan is verdwenen. De noordgevel heeft een asymmetrische indeling met rechts een houten rondboogvormige deur die in een gevelveld met kleine voorsprong is gezet. In het dakschild hierboven is een dakerker met dubbele luiken onder een steekkap geplaatst. De oost- en de westgevel hebben een liggend venster met drie draairamen.

Het INTERIEUR is gedeeltelijk nog in oorspronkelijke staat; de hoofdkamer heeft een balkenplafond en een gemetselde schouw in Amsterdamse schoolstijl.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het JACHTHUIS is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als voorbeeld van een bouwtype en bouwstijl;
- als voorbeeld uit het oeuvre van de architect J.C. Wentinck;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de aanleg;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 513949

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 april 2003
Kadaster deel/nr 82809/136

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Doorn Utrechtse Heuvelrug Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Doorn

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Doorn B 3611

Omschrijving**

Omschrijving

In het bos, links van de oprijlaan, ligt een IJSKELDER uit 1917 bestaande uit een gemetselde rondboog ingangspartij waarvan het front aan de voet van de boog uitkraagt. De van baksteen gemetselde koepelvormige kelder is via een korte gang te bereiken.

Waardering

De IJSKELDER is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als zeldzaam bouwtype;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de functioneel-ruimtelijk relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen Ijskelder

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument